

MLADIKA

Vampir.

Povest, spisal dr. Fr. Detela.

I.

V Št. Lenartu na Dolenjskem je minula deseta maša in vsa vas, ki je med službo božjo dremala, je hipoma oživila. Odprla so se cerkvena vrata, odprle hkrati krčme in trgovine. Skoz troja vrata so prihiteli ljudje na plan, kjer se je tok zaježil in ustavljal. Možje so prižigali pipe, poslušali, kaj se jim od okrajnega glavarstva »na znanje daje«, in preudarjali, če jim kaže v tej vročini domov hoditi, če nimajo kakega nujnega opravka v krčmi; ženice so se obrnile proti trgovinam; fantje pa so čakali v glasnih gručah, da odidejo dekleta in da se potem napote za njimi.

Med fanti je stal tudi Škender, učitelj iz Podloga nad Mokronogom, ki je bil prišel na počitnice v svoj rojstni kraj. Ogleđoval je domača dekleta, sem ter tja kateri pokimal ali se ji nasmehnil in s ponosnim zadovoljstvom je sprejemal prijazne odzdrave. Zapazil je bil nekaj novih obrazkov, nekaj znanih je pogrešil.

»Človek se stara«, je dejal na glas, tako da sta ga dve dekleti začudeni pogledali, in se počasi obrnil k svojemu prijatelju in vrstniku Jarnikovemu Tonetu.

»Kaj si se pa ti prej z organistom prepiral?« je vprašal Tone, ki se je pred ljudmi rad penašal z gosposkim prijateljem.

»Dopovedati sem mu hotel, da ne zna orglati.« je dejal Škender.

»Čemu? Kaj tebe to briga? Če je ljudem prav, ki ga vse leto poslušajo, naj bo še tebi.«

»Ti imaš prav, Tone; ampak saj me poznaš; ne trpi me. Takoj mj je bilo žal,

da sem ga zbedel. Pepe mi je namreč povedal, koliko da dobiva plače. Pepe, sem dejal, ti še predobro orglaš; jaz bi za to plačo še mehev ne vlekel.«

»Ali si pri Lenartu že bil?« je vprašal Tone malomarno na videz in po strani pogledal prijatelja.

»Ne še.« je dejal Škender in si mislil, kaj da Toneta to briga. Umelknila sta oba, oba preverjena, da ju v srcih nekaj loči. Škendru pa je bilo prikrivanje zoperno; zato je vprašal naravnost, če je Lenartova Olga že doma.

»Ne še.« je dejal Tone na kratko in zopet sta se oba zamislila. Tonetu je prišlo na misel, čemu da spleh hodi Škender na počitnice; v Podlogu naj bi bil ostal; Škender pa se je izkušal preveriti, da mu Tone ni nevaren tekmeč, ker ima bodočnost takrekoč za seboj. Zavedela sta se oba, da se bolj zanimata za Lenartovo hčerko, kot sta mislila.

»Drugo izkušnjo je napravila z odličko.« je povzel zopet Škender. »Upal sem, da jo dobim v Št. Lenartu. Škoda! Med vašimi dekleti je pač Olga najbrblkejša.«

»Je,« je dejal Tone in zmignil z rameni.

»V mladih letih sva hodila za njo in vzdihovala in keprnela. Kaj Tone?«

»Jaz ne.« je dejal Tone. »ti morda.«

»No no! — Ali tarokirat še hodiš k Lenartu?«

»Jaz ne utegnem, ampak ti boš zdajle začel hoditi, ki imaš počitnice.«

»Ali mi jih ti tudi zaviđaš.« se je silil Škender v smeh. »Kaj pa tamle ljudje v šolo lezejo?«

»Nekako zborovanje imajo. Ugovarjati hočejo proti razširjenju šole.«

»Kaj? Ugovarjati proti razširjenju šole?« je vzkrikel Škender. »To je škandal. Samo pri nas je kaj takega mogoče. To sramoto moramo odvrniti. Tone, pojdiva in razbijva shod!«

»Kaj ti prihaja na misel?« se je zavzel prijatelj.

»Ali se bojiš? Ti ne veš, kako hitro se kak shod razbije. Človek prosi besedo, jo dobi, govori sem in tja, da pozabijo možje, za kaj da gre, jih razburi in nazadnje si skočijo v lase. Imenitno! Pojdiva! Tu gre za kulturno delo.«

»Jaz ne grem.«

»Dobro; pojdem sam. Počakaj me tukaj! Boš slišal, kako bo zašumelo.«

Škender si je zapalil smotčico in odšel naglo proti šolskemu poslopju. Tone je gledal s prezirljivim pomilovanjem za čudakom, ki ga razburjajo take ničemerčnosti.

Škender je bil srečno prodrl v sobo, kjer so zborovali možje.

»Prosim besede,« je dejal odločno, stopil naprej, puhnil dim predse in vteknil levo roko v žep. Da je nastop največkrat odločilnega pomena, je dobro vedel.

Možje so se okorno obračali in nejevoljni gledali, kdo jih moti. Mesar in trgovec Jarnik, ki je predsedoval, pa se je sklonil pokoncu, nabral čelo in namrščil obrvi.

»Kaj pa hočete tu, gospod Škender,« je dejal, »in kdo Vas je klical?«

»Klicala me je narodna dolžnost,« je dejal Škender, nekoliko osupel, ker se ni bil nadejal, da bo naletel na Jarnika.

»Ali Vam je dala narodna dolžnost kako pooblastilo?« je vprašal Jarnik.

»Pooblastilo nosim jaz v svojem srcu in v svoji glavi,« je odgovoril Škender, ki se mu je bil ponos zopet zravnal. »Jaz hočem obvarovati domovino kulturne sramote. Kdor dela proti šoli, ne dela za domovino, in kdor ne dela za domovino, ni domoljub.«

»Gospod domoljub,« ga je osorno prekinil Jarnik, »pridigo smo slišali v cerkvi; tu je ne bomo poslušali. Kdo Vam je dal besedo? Nihče. Sami ste si jo vzeli. Kdor vzame skrivaj, je tat; kdor vzame s silo, je razbojnik. Mi ne maramo ne tatov ne razbojnikov. Kot izobražen človek Vas lepo prosim, da se poberete ven; če ne, Vas bom jaz« — Jarnik se je odločno pridužil — »lastnoročno vrgel iz sobe.«

»Oprostite! Ampak to je nasilje,« je ugovarjal Škender in se umikal,

»Jože, zakleni vrata za njim!« je zaključil predsednik debato.

Škender je obstal osupel pred vrati in premišljeval, kaj da se je zgodilo. Zdelo se mu je, da se je bil prenaglil. Tolažila ga je samo misel, da se je bil potegnil za dobro stvar; da so pa zborovalci tako sirovi, da si ne dajo shoda razbiti, ni bila njegova krivda.

»Tvoj oče je precej neotesan; ne zameri, Tone!« se je pridružil zopet Tonetu in pozdravil Lenarta, čokatega, rejenega kmeta, ki se je razgovarjal s Tonetom.

»Ravno prav, gospod Škender,« se je razveselil Lenart. »Pojdimo na tarok! Čas je denar.«

Za tarokiranje se nista vnemala ne Tone ne Škender in obema je bil Lenart zoperen; a ker sta se oba bala, da pojde drugi sam z očetom brhke Olge, sta šla oba. Lenartu pa ni bilo nič za to, iz kakšnih razlogov da fanta igrata; samo da igrata; zakaj toliko moža se je že še čutil, da jima bo ubranil ob svojem času doto svoje hčerke.

Obrnili so se po vasi gori in Tone je vprašal Lenarta, zakaj da ni šel k zborovanju.

»Mene ne zanima,« je dejal Lenart. »Jaz rajši tarokiram.«

»To Vam rad verjamem. Ali tarokirate še vedno tako umazano?« je vprašal Škender, ki se je nad nekom moral vendarle znositi.

»Jaz igram previdno in premišljeno,« se je branil Lenart.

»Po domače rečeno umazano,« se je zaletaval Škender.

Lenart je molčal. Čutil se je sicer nekoliko prizadetega; a srčnost je kazal on samo proti domačim ljudem; proti tujim je bil popustljiv in obziren; samo v srcu si je pridrževal pravico, da jim za hrbtom vrne. Zaradi te obzirnosti se je smatral za precej boljšega, kot so drugi. Pogledal je s svojimi drobnimi sivimi očmi zdaj širokoplečega Toneta, zdaj gosposkega Škendra in si mislil: Grda lakomnika, oba prežita na moj denar.

»Ali ste Vi zapazili, gospod Škender,« je obrnil razgovor na važnejše stvari, »kako gosposko izgovarja naš gospod župnik črko I? Dokler namreč mirno govori. Kakor hitro ga pa kaj ujezi, začne po domače. No, pri sanktusu se je pa enkrat zmotil. Ali niste zapazili?«

»Nič. Jaz ne molim tako zbrano kakor Vi.«

»Gospodična Olga se je pa zelo izkazala,« se je prikupoval Tone zadovoljen,

da se je bil Škender zameril; »z odliko je naredila izkušnjo.«

»Lahko, ker nima drugih skrbi in drugega dela,« je vzdihnil Lenart, pogledal po strani Toneta in zaničljivo skrivil ustnice; prilizovanje na njegove stroške mu je bilo zoperno.

»Kakšne skrbi in kakšno delo imate pa Vi, Lenart?« je nadaljeval Škender. »Vaše delo je tarok in skrbi Vas samo to, kje boste kakega igralca izteknili.«

»Hi, hi, hi,« se je smejal Lenart, »zdaj sem dobil kar dva. Roko na srce, gospod Škender! Ali je kaj prijetnejšega na tem svetu kot tarok? Naj kvarta človek še toliko časa, ne naveliča se nikoli. Oh, koliko smo kvartali svoje dni, ko smo imeli za kaplana gospoda Ivana, najljubeznivejšega tovariša! Ivan je igral kot kavalir in jaz sem ga obiral po notah. — Prosim, sedita! Jaz prinesem kvarte.«

Prišli so bili namreč do Lenartove hiše, ki je stala na koncu vasi nad cesto. Pred hišo je rasla košata lipa, ki je senčila okroglo javorovo mizo. Za to mizo je sedeval oče Lenart, gledal po cesti navzdol proti Toplicam ali navzgor proti Mokronogu, bral novine, kadil smotčice, ustavljal ljudi in se razgovarjal z njimi, najrajši pa je kvartal. — Pričela se je igra. Kakor bi ribo v vodo spustil, je zdaj Lenart oživel. Štel je taroke, štel prejemke, pazil na barve, riskiral in kombiniral. Prijetna in neprijetna čustva so se vrstila v njegovem srcu in živahno delovanje njegove sicer tako tope in lene duše mu je budilo radostno zavest polnega življenja. Pri igri je postal tudi duhovit in dovtipen.

»Devet otrok, špico na konec!« je zapvil in položil pagata na mizo.

»Pagatu kontra,« je dejal Škender odločno, da se je Lenart ves zgenil. »Karo!«

»Kara, ki nič ne mara,« je dejal Lenart, ne več tako pogumen; dvom mu je začel izpodrivati samozavest, nado je prevzemal strah.

»Srce!«

»Srce drago, kaj žaluješ!«

Zazvonilo je poldne.

»Molimo!« je dejal Lenart, zgrnil kvarte na mizo, vstal in naredil velik križ.

»Vsaj to igro dokončajmo!« je dejal Tone.

»Bog je prvi,« je odločil Lenart in molil naprej na ves glas in onadva za njim, dokler je cerkovnik zvonil.

»Vrag vedi, koliko tarokov je že zunaj!« se je jezil po molitvi Škender. »Ampak naj jih bo, kolikor hoče. Kje je ultimo? Sem pagata! Štejte in plačajte!«

Lenartu so se tresle roke in zastajal mu je glas, ko je štel in štel in premalo naštel.

»Še enkrat okrog!« je vzdihnil in začel mešati.

»Nič več,« je dejal Škender in vstal in Tone za njim.

»Tone,« je ustavljal Lenart soigralca, »popoldne se odpeljem jaz s tvojim četom proti Sevnici, ker pojdeva malo v Trst pogledat; ampak naprezi ti kobilo, ki je pametna, ne tistega mladega lisca, ki ne zna voziti. Svojih kosti jaz nisem ukradel. Kdaj bomo zopet igrali?«

Škender in Tone sta se poslovila in zavila proti cesti. Ob cesti je stala Jarnikova hiša s trgovino in za hišo so obdajala obširno dvorišče gospodarska poslopja.

(Dalje.)

Pod sneženo burjo.

Iz sive brezdanje praznine
siplje brez konca se sneg,
kakor bi hotel v ravnine
zravhati goré, dol in breg.

Kot da kaj težkega čaka,
molči in strmi mračna dalj,
le v parku dremotnem še kraka
vran črnokrilih druhal.

Burja z nočjo se k nam plazi,
na šipah že zbira se mraz...
Potnik, ki daljno pot gaziš,
skrij se, dokler je še čas!

Radivoj Peterlin-Petruška.

Pismo.

Napisal dr. Ivo Šorli.

V Rogatecu, 12. decembra 1920.

Odkar ste mi rekli: »Napišite tudi Vi kaj, da rojaki ne bodo mislili, da smo jih pozabili«, grejo besede: »da rojaki ne bodo mislili, da smo jih pozabili«, neprestano za menoj... In do danes sem vsak dan premišljeval, kaj bi rekel, da bi bilo vsaj za silo primerno za žalostne rojake...

Pozabili? Pozabili mi, ki smo vsak dan, če ne vsako uro med vami, če med vami ne, po tistih tratih, cestah in poteh, koder so hodila naša mlada leta... Ali še stoji kamnata miza pred našo hišo Podrobni? In visoke lipe pred svakovo? Kolikokrat še se je okrog sebe same ovila tista smešna hruška krivečnica v Gabrijah? Ali se še sveti izza zelenja kakor samo zlató tisti negnoj vrhu klanca pod Konjčarjevim robom? In ali še prihajajo otroci k tetinemu Tonu, da jim kaže svoje vojake z nogami naprej, obratom naravnost vate? In dolj v vasi: ali še uganja svoje vešele burke Ruscov Pepč in se baha s pridelkom smrekovega semena? Ali še stoje ob nedeljah za Miklavčkovu hišo možje, pod kostanjem fantje in se hilitajo in bliskajo z očmi na voglu Lukove gostilne dekleta? Kaj pa na Kneži? Ali še poje težko kladivo pri Šmitu in možakarji vrhu vasi Glavnikar? In vrli Podmejar v Rakovcu, mož, ki je pokazal, kaj se pravi spoštovan biti čez pet fará? Pa Tonček na Brdu, ki si je bil sam napravil kolesje za strašno uro, preko vsega postrešja svoje hiše, pa obesil na drog iz line do vrat v vežo segajočo nihalo z ostro »muho«, da »preseče« financarje, če bi ga prišli motiti, ko bo kahal žganje?

Ah, najbrže ga ni več... Baje so drug za drugim legli v grob, ne samo vsi taki posebnjaki, ampak tudi že večji del tistih čudovitih mož, ki jih je bil izbrskal tako rekoč iz grmovja, zbral okrog sebe in napravil iz njih kar so bili, naš nepozabni Ivan Krajnik... Tudi njegovega vernega druga in pomagača, mojega Štefana Zaplotnika ni več. Takrat pred leti, ko sem govoril z njim in o njem — kajpak zverženo, kakor je nam pismarjem-bukvarjem navada — o njem in tudi o ženi, ki mi je bila že stokrat bliže in najbliže... takrat je še ves čas šumel izpod njegove hiše jez

s šumom, ki je polnil nekoč vso našo dolinico in napolnil tudi meni za vselej vso dušo in srce... In takrat so tudi še peli naši podmelški zvonovi... Potem so jih za slovo sneli krvavi gospodarji, vzeli nam naš najslajši spomin... Toda nič za to: takrat je pravični Bog za to podpisal njim obsodbo na smrt! — Zakaj vsi jekleni jeziki so kleli, ko so poslednjikrat melili...

In potem, ko sem z ranjko materjo — v njenih čevljih — prestopil prag naše ozke globeli — vedno nove, vedno širše zaveze je sklevalo srce... Ti prelestna tolminska ravan, kakšna si bila tisto rosno jutro, ko sva se ustavila s stricem Ivanom na poklonu nad teboj!... In potem Soča navzgor do Kobarida, gori pa visoki cilinder, da nekoliko podaljša majčkenu postavu mojega starega ujca Jekšeta, »vrlega moža«... In potem poti navzdol do ljube Gorice in poti nazaj do Kanala, kjer nas je svoje »pobe« po trikrat na leto že na stopnicah sprejela blaga rajinka Zegova gospa, a sem jaz kakor na božjo pot vselej in leto za letom pohitel še k bolniški postelji tihe mučenice, matere prijatelja Lezija... In potem dalje čez Selo in mimo Mosta — kar mimo, celo mimo tople Marijančine hiše, tako naš je gnalo hrepeneče srce... In gori za teden, dva, šest tednov vesela svoboda... za hrbtom vsem paznikom in nadzirateljem večsah celo sladke poljub... pa spet nazaj za turbotne zidove malega semenišča, kjer je bilo pa še vedno boljše nego zunaj na gladni cesti, in kjer je nas tista prva leta pasel, svaril in bodril mož, ki je bil lahko kar kdo hoče, nam pa le, — pravi oče: doktor Anton Mahnič!...

Ah, in potem — svoboda, široki beli svet!... In potem, ko ni več doma, pa še vedno in navzlic vsemu radostno vračanje domov — kamorkoli, a vedno še domov. Tu so sanjava Brda — tam sredi mehke vipavske doline čakajo že na pragu dobri ljudje. A da! saj zdaj je tudi Idrija na »oni strani«. A potem že kar novi dom! Sveta Lucija z čtetom Žančem v sredi in vsemi tistimi lepimi, razumnimi, pristrčnimi ljudmi okrog njega!... In še

nekoga sem videl takrat hoditi tam okrog, ki je bil tudi študent in se je pisal za Ivana Preglja. Pozneje je postal doktor in profesor, a postal še neizmerno več: ne za, ampak poleg našega Simona Gregorčiča glasnik tolminske naše slave, nekdanje in sedanje...

Ne vem... kar je prišlo pozneje, nima pravega posla s srcem več... Pretežak je bil tovor, ali pa je prišlo prepozno... Recimo — morje: naj sva se še toliko prizadevala in si dopovedovala, naposled sva oba spoznala, da si nimava mnogo povedati — jaz ne njemu, on ne meni... Kakor tuja lepota, ki se je ne moreš navedati, a se tudi pomeniti ne ž njo, ker govori drug, tuj jezik... In če sem prišel v Pazin, sem hitel poslušat Fojbo, v Ljubljani Ljubljani, v Gorici celo borni Koren. Samó, da šumi živa voda in vrše nad teboj vrhovi!... Zato mi je dobro, da sem, kjer sem zdaj. In če se vzpenjam po strmi stezi pod gostim vejevjem navzgor, pa dospem na vrh, evo ti na vseh straneh — žlahtnih vinskih goric!... In srce zavriska, ne ker rode vince, ampak, ker bude veselje... Šumeče vode, vršeci gozdovi, blesteče gorice — vse kakor daleč v blaženi deželi za gorami tam... In vse tako lepo in ljubo samo zato, ker je bilo tudi tam tako...

—:—

Toda vse to ne radi sebe, ampak radi vas, rojaki, da boste videli, kako ni mo-

goče pozabiti! Pozabiti! Ah, ti ljuba Soča, kjer sem se »Odisejeva senca« z drugimi nič manj slavnimi »sencami« boril za čast svojega preslavnega imena; ti ljubi svetli Travnik s svetiščem svetega »Miraklja« v I. nadstr. Pečenkove kavarne; ti dvakrat preljuba, usodepolna svetantonska ulica! Ti prelestno Barkovlje in tihi ti Rojan! In tudi ti, ljuba nelepa ljubica »Čičarija«, kjer se mi je vedno želelo, da me sam gospod Bog na dlani drži visoko proti nebu — kako bi vas človek pozabil kdaj?!

In če vas ne morem pozabiti, se razume vse drugo... Tako si želim zdaj, ko je že trda usoda potegnila debelo črto čez zemljevid med vas in nas, naj bo to čim bolj samo črta na papirju! Naj slobodno veje dih ljubezni od ene strani domovine do konca druge strani, kakor gre sapa čez žitno polje in se ne ustavi na sredi... Naj bi razumeli cni, ki stražijo tam na sredi, da ne bi bilo samo smešno njih početje, če bi hoteli, da naj bi se strdila ta sapa in omahnila ob kolih, ampak tudi nečloveško — nekrščansko že celo... Zakaj ljubezen ni iz njega vstajajoče hrepenenje, ni ptič, ki ga ustreliš v peruti, ampak zgolj duh, ki ima um in voljo, telesa pa ne... In da se ne samo nič ne pomaga bati, ampak se ga bati tudi ni treba...

Pozdravljeni, bratje in sestre, od te skrajne meje Slovenije do zadnje kočice na oni strani!

Naše gore.

Iz vekov v vek v molčeči plašč zavite,
nad rodом svojim dvigate glavé;
kot modrijani davni se mi zdite,
ki z molkom večne misli govore.

In ko nad vami vihre gromovite
med strelami grozečimi grme —
prav kot da udarcem tem se ve smejite,
po vihri v zarji vrhi vam žare.

In rod vaš, v misli zatopljen pod vami,
na tisočletni je navajen boj,
a ob udarcih živo vero hrani,

da pride zarja in ji reče: „Stoj!“
In, takrat vsi, ki bili so teptani,
žareli v zarji bodo, narod moj!

„Soča voda je šumela...“

Odlomek iz povesti goriške polpreteklosti. Spisal dr. Joža Lovrenčič.

I.

Tinka Stanič je slonela na oknu eno-nadstropne hiše v Kanalu in gledala v aprilski podvečer, ki je bil poln prve pomladi. Kostanji ob cesti so bili v najlepšem cvetju in vse na okrog so bila polja in rebri kakor posuti s snegom: češnje so stale druga ob drugi kakor lepe bele nevestice. Tu in tam je med njimi — zarudela deklica v polsnu, kazala svoj nakit jablana, a tam doli pri sveti Ani so molčale vitke ciprese, kakor da se preliva po njih modri mrak. Na eno najvišjih je priletel rumenokljuni pevec in pel serenado, ki je prekašala oglašujoče se slavčke v grmičevju in se zgubljala preko trga, kakor bi se zlila z odmevom šumenja Sočinih valov, prelivajočih se drug v drugega, čudeč se lepoti naše zemlje. Bela cesta se je tam za ovinkom pred trgov izgubila in ko se je spet zavila, jo je oko le še nekako slutilo, tako jo je zakrival večer.

Učiteljica Tinka je, zamaknjena v to podvečerno lepoto, skušala posnemati kosovo večernico:

Ti, ti, ti, ti —
 čakam te, čakam
 in tebe ni, ni.
 Trd si, trd —
 pridi, glej, vrt
 čaka naju
 v svojem sijaju,
 da v lepem maju
 dvoje src zaživi
 lepe dni —
 hi hi hi hi! . . .

Zadovoljna je bila in se nasmehnila. Kos je dopel in odletel v nizko grmičevje, nevedé, da ga je poslušala in prestavljala njegovo pesem v človeški jezik mlada, lepa učiteljica, ki je čakala svojega fanta. Ko je odletel kos in je Tinka povsila oči, je zapazila, kako se je utrnil s sveče cveta na kostanju onkraj ceste cvetni list in polagoma padal, gledala ga je in spremljala do tal in zavzdihnila. Hoteč se odmakniti od okna, je obstala in uprla radoveden pogled tja proti deskam, kjer je izginjala cesta. Ura v sobi je bila šest.

»Tarata tarata tarata ta ta!...«

Postiljon je zatrobil dober četrť ure pred trgov in naznanjal Kanalcem prihod pošte iz Gorice.

Tinka je čakala na oknu. Srce ji je začelo bti hitreje in ko je zagledala pošto, ki je prišla tam izza ovinka in se bližala pokopališču, je stopila k zrcalu, si popravila lase — dasi ni bilo potrebno — in se vrnila nazaj k oknu. Medtem je pridrdral dvovprežni poštni voz v trg in se vstavil pred poštnim uradom, ki je bil v pritličju nasprotne hiše.

Učiteljica se je vzravnila in stopila za čipkasto zaveso, da ne bi izdala prevelikega pričakovanja. »Ve, kje sem. S prvim pogledom me mora iskati!« si je mislila.

Vratca pri poštnem vozu so se odprla. Izstopil je prvi mlad fant in ne meneč se za kanalske radovedneže, ki so obdali poštni voz, se je ozrl naravnost proti učiteljinemu oknu. Zapazil je Tinko za zaveso in se nasmehnil. Tedaj je ona stopila k oknu in ko se ji je odkril, mu je odzdravila z lahkim poklonom in hrepeneim pogledom. Avskultant Anton Filipič je dal spraviti svojo prtljago v Kotlarjevo gostilno, kjer si je bil že vnaprej zagotovil stanovanje. Tudi sam je stopil tja. Na dvorišču pod košatim kostanjem je dobil pri okrogli, pognjeni mizi družbo: gospoda sodnika, nadučitelja, dekana in davkarja. Pili so pivo in rešetalı kake malenkosti in goriško politiko. Ko so zagledali prišleca, so postali pozorni, le sodnik je vstal in zaklical:

»Dobrodošel Tone!« Stisnil mu je roko ter ga začel predstavljati. Avskultant je prisedel, naročil pivo in si zvil cigareto.

»Tako vidiš,« je povzel sodnik besedo, »v najlepšem času si prišel na deželo. Malo spremembe v dnevni družbi in kraju dobro de. Če ti bo dolg čas po Gorici, ni daleč.«

»Zadovoljen sem, da me niso vrgli v Istro,« je odgovoril Filipič »kamor mora navadno večjidel sodnega pomladka!«

»Gotovo ste navzgor dobro zapisan« je rekel davkar, ki je zvečil cigaro in se od časa do časa jezil nad njo, da mu ne vleče.

»Čo, čo!« je menil dekan; nadučitelj ni imel kaj pristaviti.

Tako je prišel v Kanal avskultant Anton Filipič in se uvedel v družbo.

Avskultant se je vlegel in privil luč ter gledal, kako je prasketaje ugasnila. — Zaprl je oči, da bi zaspal. Pa ni mogel. V temni sobi je pri zaprtih očeh videl samo svetlobo in v tej svetlobi razne kraje in osebe, ki so mu bile vse znane. Gledal je in razmišljal, in hoteč ugotoviti budno stanje ali sanje, je odprl oči.

»Ne spim še,« je pomislil. In spet je strnil veke in panorama prošlosti se je razvijala kakor v filmu pred njim. Vse mu je bilo jasno, le posamezne partije so ga presenetile: ni si znal razložiti, ali jih obuja podzavestno doživetje, preko katerega je šel, ne da bi ga upošteval, ali jih vstvarja njegovo telesno razpoloženje. V tistem ugodju je opazoval kentavra, ki je drvil

preko ravni, izstreljajoč na levo in desno z napetega loka puščice. Puščica je priletela v drevo in usahnilo je, priletela je v zemljo in iz nje je planil plamen, obtičala je v vodi, in iz nje se je dvignila v srce zabodena nimfa, ki je izkrvavela in z vdanim pogledom kazala na kri, ki je pordečila valovje. Nenadoma se je kentavr izprevrigel v satira-baha in se drvil po lesu, v katerem so se svetlikali na zaokroženih jasih odsevi rumenega solnca — svetla telesa nereid. Planil je med nje, zgrabil med splošno zmedenostjo in prestrašenostjo najlepšo in pustil druge, da so zbežale. Poigral in pošalil se je z njo, potem se neizrečeno rogavo posmejal in izpustivši jo, drvel naprej po gozdu, da preseneti iznova kje kolo svojih ljubih znank...

Avskultat je gledal in gledal te prizore ne da bi kaj razmišljal in je zaspal.

(Dalje.)

Skozi odprto okno...

Skozi odprto okno prepeva mi ulica zmagoslavna:
množice, avtomobili, tramvaji, vozovi...

Tiho na vse se vlegajo mrakovi,
dušo razgrebe mi pesem davno davna.

O, da bi — kot Vam — mi v trdih ritimih dela
vsa boleost prikrita bežno izzvenela!
V daljine, sinjine zajedajo se mi oči,
ali večerno nebo molči, molči.

Miran Jarc.

Pri nas.

Nasula je burja v zamete snega
do lipovih vej na visoko;
čez nje gre do krčme izhrojena gaz
— vojaški grobovi pod njo so globoko.

Pijano se petje iz krčme glasi
čez snežne zamete na vasi — —
Izhrojena gaz je do težkih nam dni,
pod njo pa prostosti že zabljeni časi.

Peter Butkovič.

Tolminska balada.

Spisal dr. Ivo Pregelj.

Pozno v noč sem pisal in se trudil s poslednjim poglavjem romana »Tlačani«. Pri delu sem popušil čez mero cigaret, zato sem spal slabo in sanjal motne sanje. Zdelo se mi je, da sem na Pečinah v hiši Andreja Laharnarja. Stopil sem iz hiše na levo v izbo in sem videl sedeti za orehovo mizo kmeta Andreja, ki sem ga poznal in ga vendar nisem videl dotlej, ki sem vedel o njem, da je umrl pred dvesto leti, a je zdaj vendar kakor živ sedel za mizo in bral iz knjige, ki je ležala pred njim. Ko sem vstopil, je dvignil rahlo glavo, da sem videl njegovo lepo, uporno obličje z drobnimi ustnicami in obratim licem. Samo oči je imel zaprte. Jaz pa bi bil za vse na svetu rad videl baš njegove oči; ali so obupane in žalostne, ali pa polne miru in nade. A ni jih odprl, le slovesno se je dvignil ob mizi, prav kakor duhovnik na pridižnici in je potrkal s kazalcem na knjigo in rekel zamolklo:

»Berem o njih, ki so bili povabljeni, a so se izgovorili: prvi, da je kupil njivo, drugi, da je kupil vola, tretji, da si je ženo vzel. Vrag jih vzemi! Lepi bratje so to!«

Obraz mu je prevlekla rdečica nevolje. Kroginkrog vratu se je zavijala kakor nit drobna, rdeča črta. On si je ravnodušno obrisal kri, ki mu je bila pordečila polt. Jaz pa sem se groze stresel ob možu, ki je bil svoje glavo daroval za pravice Tolminec.

Takrat je odprl oči... kaj sem videl!!! V grozi sem se prebudil. Pot me je oblival. Moj najmlajši otrok se je bil prebudil in je ihtel in mati, moja žena je spala in ga ni slišala...

Moj mali! Kadar boš dvajset let star, Ti povem, kaj sem videl v očeh tolminskega upornika Andreja Laharnarja, najinega deda, ki je umrl pod mečem na Travniku v Gorici l. 1714. Tedaj ti povem. Tebi in drugim. Ko bo čas...

Kodri plavi...

Kodri plavi, ti spomin so
meni materinih las.
Kodri črni, ti krasili
dedu so nekdam obraz.

To sta zdaj mi kot dva cveta
iz detinstva, iz davnin;
rosa pa na teh je cvetih
solza, ki jo lil je sin.

Zmaj Jova-Jovanović. — Poslovenil A. Gradnik.

Lov na moža.

Spisal Milan Pugelj.

Govore sem in govore tja, pa si potegne gori hlače starina Mačkovšek in izjavi, da poreče tudi on eno. Tista »ena« je lovska, toda ne v pravem pomenu besede. Pri vinu pa se lahko sliši in slove tako-le: Ženska, rečem, je ženska. Njena glava je nekaj posebnega. Sam vem, kako sem stikal okrog, dokler je nisem iztaknil. No, potem sem jo pa imel.

Medenih tednov se naješ kakor meda. Pa se spomniš na Lovrača, ki laže, kakor bi peš tekkel, pa na Ivčka in na Gašparina,

bučo zvito. Prijatelji sede v gostilni, na gorkem so, sede in sede, pa kratkočasno jim je. »Enkrat, za rogatega hudirja, moraš začeti!« sem se jezil. »Kar kreni jo pod smrečico!« Pa sem udaril po ledu. Nerado je počilo, pa je moralo. Ampak včasih se ji je doma le stožilo; oblekla se je, pa sem jo ugledal na vratih gostilne. Saj sem jo rad videl, toda tam ne. To so se mi smejali, jaz pa jezen! Grda lastnost je taka ženska lastnost! No, pa smo se le počasi privadili.

Enkrat pa skoči Ivček k meni, loputne me po rami, pa zašumi: »Ti, tvoja gre!«

Jaz pa nič drugega kakor klobuk na glavo, pa pri stranskih vratih ven. Zavijem čez dvorišče pa po poti za hišami do tistega svojega okna, ki se zapira odzunaj. Umen gospodar naredi vse tako, da je prav. Odprem, zlezem notri, tiho prislonim, zaklenem vežo, pa po prstih v izbo. En, dva, tri — pa sem bil slečen. Prekrižam roki pod glavo, si oddahnem in gledam v strop. Otroka dihata v postelji ob steni lepo in enakomerno, zdrava sta torej, kar me prav veseli. Vse je tiho. Zunaj sveti mesec in malo ga sili tudi skozi okno. Iz mraka nad vrati gleda tisti veliki petelin, ki sem ga bil podrl spomladi. Nagaçil mi ga je Češmur, falot, toda to ne spada sem. Na petelinovi desni se vrste vodni tiči, vse od malega pondirka do racmana in žerjava, ki stoji v kotu na mizici. A na levo ruševci: en, dva, trije, štirje. Poturčali smo jih v gorah. No, in malo niže rožički srnjakov. Lepa vrsta, dolga vrsta! A na sredi glava jazbeca, belega, črnoprogastega strica.

»Jutri,« si mislim, »pojdem malo za srnjakom. Morda hodi še tam, kakor je hodil pred mesecem, ko ni bil čas za streljanje. Morda se drži kateri tudi gori nad gobjo jamo kakor predlanskem. Zajcev ni letos posebno, lisice pa so. Tudi jazbeca so videli, takega kakor prašička. Menda ne bo devet križev na pcti, če se bo treba sniti z mrho kosmato.«

Zunaj se sliši korak poznega vaščana, pa spet utihne. Nekje zapoje in pri naši pesmi, ki je taka kot nobena druga, še lepše premišljaš svoje stvari.

»He, puškica moja je več vredna od zlata! Lahka, spretna in nese ti, nese. Gozdiček, lepo zelen, tik tebe ptičar, ti pa z njo na rami pod gabri in bukvami naprej. O — ho! Tam so jame in grmovje. Le oprezno, le oprezno. Ti diši, kaj, dolgohec ti diši, pučarček? Tak le ponj, da se malo pokaže!«

Takrat potrka na okno. Potrka enkrat, potrka dvakrat, jaz pa nič. Še ne pogledam proti šipam. Nekaj časa je vse tiho. Potem pride nekdo, zunaj se razvije kratek pomenek, pa spet tiho. Potrka tretjič, četrtič. Jaz nič. Domislil sem samo na to, če je vse dobro zaklenjeno. Mislim, da je. Potrka petič, šestič. Nič. Sedmič, osmič, devetič, desetič.

Počasi vstanem in sedem k oknu.

»Kdo pa je?« vprašam.

»Jaz!«

»Jaz, to je vsak!« zagodem.

»Marijana! Ali si neumen?«

»Marijan je dosti! Katera Marijana?«

»Odpri, no!«

»Katera Marijana?« sem vprašal.

»I, no, tvoja žena, ne?«

»A, tak si ti?«

»Jaz!«

»Poglejmo zdaj, koliko je ura!«

Vstanem, prižgem žveplenko in pogledam na budilko, ki je tiktakala na omari.

»Veš, koliko je ura?«

»Koliko?«

»Ura je enajst proč!«

»Odkleni! Kaj pa poreče kdo, če me tukaj spozna!«

»Tisto imam pa govoriti prvi jaz!«

»Kaj imaš govoriti?«

»Najprej vprašam, kaj imaš opraviti zunaj, ko gre ura na polnoč?«

»Tebe sem šla iskat.«

»Mene iskat, ki ležim v postelji? Ho— ho! Dobra je ta. Pridem zgodaj domov, žene nikjer. Ležem, zadremujem, se zbudim, potipljem, žene nikjer! Obrnem se tretji pot, oči mi padejo spet skupaj, malo dremujem, pa se vnovič prebudim. Potipljem, žene nikjer. Ko gre ura na dvanajsto ponoči, me pa zbudi trkanje na okno.«

»Matevž, res, tebe sem šla iskat.«

»Vsaka bi tako rekla! Od kdaj pa že jaz spim! Že devetkrat sem se obrnil!«

»Matevž, če nočeš, da bi hodila iskat, pa več ne pojdem.«

»To so vse druge reči. O teh se že še pomeniva! Zdaj pa to! Kaj se zdaj pride domov?«

Vstanem vnovič, prižgem žveplenko in pogledam na budilko.

»Tri četrti bo na dvanajst! Kaj se pride zdaj domov?«

»Matevž, obljubim ti, nikoli več te ne pojdem iskat.«

»Kateri čas pa je za žensko, če je sama, pa hoče biti o pravi uri doma? Kaj je to ob dvanajstih ponoči?«

»Matevž, ostani zunaj, kolikor hočeš, nikoli več ne pridem pote.«

»Tak povej zdaj, kod si pa stikala okrog in mi delala sramoto?«

»Bila sem pri Vodopivčevih, kjer pije ta Ivček in Gašparin.«

»Pa kje še?«

»Pri Vitezovih, kjer pije župan in še več drugih.«

»Pa kje še?«

»Pri Fortunatku, kjer se ravno fantje tepo.«

»In kje si še bila?« zarohnim, da šipe zašklepetajo in se skoro zemlja potrese.

Žena klekne in pravi ponižno in skesano:

»Samo notri me pusti, Matevž, če me prav pretepeš.«

»Ključ ti bom dal, pa pojdi drugam spat, k dekli, če češ, zakaj hud sem kakor ris, ki pije kri.«

Rekši sem ji vrgel skozi okno ključ in zaprl.

Drugi dan nisem rekel ne bele ne črne. Žena je hodila kakor po jajcih, gledala me je pa vse nekam od daleč in od strani s takim spoštovanjem, kakor gre pravemu zakonskemu možu. Vprašala me ni več noben večer, kam grem. Kadar sem se vrnil, pa naj bo pozno ali zgodaj, takrat sem prišel prav.

Zdaj pa še nekaj! To se je pripetilo rajnemu Ivčku, ne pa meni. Povedal sem pa zato tako, da se lepše sliši.

Detinsko blagovestje.

Legenda. Spisal Venceslav Belé.

Čudežen obed.

Ko Jezusček opazil, kaj Marija prinesla mu dobrot je in sladkosti, pozval otroke vse je, da so gosti, mu pri obedu in tovarišija. Na povabilo to se nasmehnila Marija je in Sinu omenila:

»Premalo, žal, bi bilo to za vse; pripravljeno je bilo le za Tê!«

A Jezusček le križek naredi čez nje košarico in vsem veli, naj vsedejo se po zeleni trati — in Mater svojo prav lepo zaprosi: Predraga, ljuba, mila moja Mati, premalo ni, ne boj se Ti nikar, zato Te prosim, preobilj dar, ki meni si prinesla ga, raztrosi, raznosi in razdeli vsem enako; saj Tebi je v veselje delo tako! In ti — sestrice so in bratci moji, vsi skupaj, Mati, smo otroci Tvoji!«

Marija nosi, trosi in deli darove svoje vse na vse strani. In vsako dete toliko dobi, od nje darov predobrih, kar želi. Marija se smehlja: čim več razda, temveč v košarici darov ima. Ko je že vse bogato obdarila, je nje košarica še polna bila. Za ta velik čudež — Matj Sina s prisrčnim je poljubom zahvalila in Jezusček je rekel: »Mati mila, glej, Tvojega preljubega srcá neskončna je ljubezni globočina, da v nji nikjer ni mej, nikjer ni dna, zato največje je veselje Tvoje, da osrečuješ vse otroke Svoje, in kar jim moreš, jim dobrot deliš

in srečna si, ko jih razveseliš. Naj blagoslovljena bo Tvoja roka: naj neprestano milosti deli in ne uboža, ampak bogati, vseh milosti zakladnica globoka!«

In ko izgovori besedo to, poljubi prespoštljivo ji roko.

Deca proslavlja Marijo.

Vsa deca se prikloni pred Marijo in z novo pesmico spet počasti jo:

»Mati Marija,
Mati predraga,
naša Kraljica
mila in blaga,
vsem Pomočnica
rada pomaga,
milosti vir.
Mati Marija,
Ti ljubeznjiva,
Tvoja ročica
predobrotljiva
je kakor reka
neizčrpljiva
samih dobrot!
Mati Marija,
bodi nam zdrava!
Ti si edina
Mati nam prava
in pa Kraljica:
čast Ti in slava,
naša Gospa!«

Nebeški angelčki so prihiteli od vseh strani in z otročiji peli so čast in slavo Materi — Devici, vsem Pomočnici, vseh nebes Kraljici.

(Dalje.)

Dr. Anton Mahnič.

Spisal Venceslav Belé.

Anton Mahnič je bil rojen dne 14. septembra l. 1890. v Kobdilju na Krasu. Gimnazijske šole je z izvrstnim uspehom dovršil v Gorici. Kot gimnazijski dijak je bil gojenec deškega semenišča; kazal je izredno nadarjenost, živahnost, odločnost, podjetnost in vztrajnost. Že kot srednješolski dijak se je rad bavil z bogoslovjem, modroslovjem in splošno zgodovino; vadi se je v pisateljstvu in vzpodbujal k temu tudi svoje tovariše; v zavodu je ustanovil domači list »Vrt«, v katerega je poleg tovarišev največ sam pisal. Važno je tudi to, da je bil že kot dijak v krogu svojih tovarišev nekak buditelj.

Posvetil se je bogoslovju, tudi te študije je dovršil z odliko; dne 30. avgusta l. 1874. je bil posvečen v mašnika. Svoje študije je nadaljeval in postal čez par let doktor bogoslovja.

Kot duhovnik je dobil službo v goriškem deškem semenišču, kjer je bil najprej prefekt in pozneje ravnatelj; vsega skupaj je služboval v malem semenišču dvajset let. Veliko število takratnih gimnazijskih dijakov in poznejših duhovnikov goriške nadškofije je bilo po več let med njegovimi gojenci. Mahnič je bil prav poseben prijatelj mladine in tisto dobo svojega življenja je ohranil do svoje smrti v prav prijaznem spominu. Meseca septembra 1920., ko je bil Mahnič že zelo bolan, ga je obiskal dr. Jos. Srebrnič, ki mu je v

pogovoru omenil: »Presvitli imate mladino zelo radi«. — »Da!« mu je odgovoril Mahnič. »Dvajset let sem preživel kot prefekt in ravnatelj deškega semenišča v Gorici med njo. — »Kdor ima dijaštvo, ima bodočnost naroda. Če bi si vzgojil iz dijaštva le deset načelnih katoliških narodnih voditeljev, sem brez skrbi za bodočnost«. (Čas, 1920. str. 284.) To je bila glavna težnja vsega Mahničevega vzgojnega delovanja: vzgoja načelnih, prepričanih katoliških moč. Do svoje smrti je obračal posebno pažnjo in naklanjal svojo posebno ljubezen dijaštvu. Eno njegovih zadnjih in najlepših pismem je njegova poslanica katoliškemu dijaštvu lanskega julija na zborovanje v Maribor; jedro tega obširnega pisma so besede: »Za eno vas pa posebno prosim. Ne pozabite, da so vse te stvari — (namreč organizacija dijakov in dijakinj ter posvetitev lepi knjigi, umetnosti, socialnemu študiju, katoliškemu tisku, apologetiki, filozofiji, petju, glasbi, športu itd. o čemur je prej govoril) — samo sredstvo za dosego našega glavnega namena: obnoviti vse v Kristusu. Ta namen je edino potreben, ki se mu moramo vsi posvetiti. Vse katoliško dijaško gibanje ne sme biti nikakor literarno, glasbeno ali sportno udruženje, pač mora vstati veliko idejno gibanje za obnovo v korist vsakega posameznega od nas in vse sedanjosti!« (Čas 1920. str. 290.)

Poleg tega, da je bil Mahnič vzgojitelj gimnazijske mladine v malem semenišču, je bil obenem do l. 1880. dalje tudi profesor bogoslovcev; njegovi učenci niso bili samo vsi starejši duhovniki goriške, ampak tudi oni iz tržaške, poreške in krške škofije.

To je torej eden izmed poglobitnih pomenov Mahničevega bivanja in delovanja na Goriškem, da je bil on vzgojitelj in učitelj naše duhovščine skoraj 20 let in da je zdramil katoliško dijaštvo, iz katerega je vstala katoliška inteligenca tudi med neduhovniki. — Tudi to je važno, da je kot ravnatelj navajal gojence v svojem zavodu k pisateljstvu in s tem pripravljaj kulturne delavce.

(Dalje.)

ZA NAŠE MALČKE

Molitve naše male Dane.

I.

Dobro jutro, dobri Bogec!
Jaz sem mala,
drugega ne znam ti reči,
samo: hvala!

Hvala tebi, ker je zora
zlata, mila!
Hvala, ker je mamica
me poljubila.

Hvala, ker naš dobri ata
za nas dela!
Hvala, ker nam daje kruha
in odela.

Hvala, ker igrati smem se
z bratom malim!
Hvala še, ker Tebi lahko
se zahvalim!

II.

Slovenka sem, ker Ti moj Bogec
slovensko dal si mi ime,
Slovenca mater in očeta,
slovenske brate in sestře.

Ti dal si mi slovenske grudi,
v slovenski si me venec splel.
O, zdaj razumem, Bogec dragi,
razumem dobro, kaj si htel.

Zato pa Dana zdaj te prosi,
da jo krepiš, ji kažeš pot,
da bi koristna mogla biti,
za dom svoj in slovenski rod!

Čika Jova — Gradnik.

Opomin materi.

S pisane stolice
nasa Mila klice:
mamica, si cula,
koliko je ula?
Moja punčka plosi,
tleba, da se kosi,
ce poldan je točno.
Lacna sem ze mocno.
Tudi ptica peva:
»imam plazna ceva!«

Čika Jova — Gradnik.

Uspavanka.

Nina — nena, kraj stezé
velk nabira jagode;
kadar bo na navrhan lonček,
bo zaprosil ga naš Tonček,
bo vseh jagod ne pohrusta,
naj da eno Dani — v usta.
Volk poreče: »To se ve!
Danici — kako da ne!«

Čika Jova — Gradnik.

Anka nese torto.

Kam to nese, kam to cica,
kam pa Anica stopica?
Muca prede, psiček laja,
muca skače, psiček raja:
sladka torta, rože rdeče —
ali Anka dati neče.
Mama Anki naročila:
pazi, da ne boš zgubila,
tetka god bo jutri imela.
Tudi Anka bi to jela,
tudi muc se prilizuje,
tudi kuž se oblizuje;
ali Anka hitro nese,
da voščilca ne iztrese
in če teti kaj ostane,
bo za usta pridne Ane;
tudi muca bo imela,
bosta s kužkom skupaj jela.

France Bevč.

Iz naše književnosti.

Novejše Cankarjeve knjige.

Dve leti sta pretekli, odkar smo izgubili Ivana Cankarja, najboljšega slovenskega novelista, ki smo ga začeli ceniti šele tedaj, ko ga ni bilo več. Kolikokrat sem že slišal v teh povojnih zmedah in trpljenju: »Ko bi Ivan Cankar zdajle živel!« Celo preprosti ljudje so to rekli; čutili so, da manjka bistrega očesa, ki bi vse videlo, čutečega srca, ki bi vse občutilo, plesa, ki bi vse opisalo. Trpljene želi, da postane večno v — delih naših mož.

Mnogo je knjig in spisov, ki jih je zapustil Ivan Cankar, mnogoteri besedi se pozna kipeča mladost, ki nikoli ni bila razsodna, drugo besedo je tu pa tam zagrenilo trpko življenje, ki je klesalo Cankarja kot človeka in pisatelja, da nam je nazadnje ustvaril dela, ki so po svoji dovršenosti prva v našem leposlovju, najbolj umetniška in najbolj slovenska.

Vidim Mateja in Hanco v »Križu na gori«, ki hodita svojo težko in lepo pot, vidim vse ljudi v njegovih spisih do »Hlapca Jerneja«, ki je iskal svojo pravico in je ni našel, živa predpodeba nas samih. Nešteto podob gre mimo mene, najjasnejše pa so one, ki so se tudi nam samim zarezale v meso in kri, namreč »Podobe iz sanj«, slike strahu in groze svetovne voj-

ne. Te črtice, o katerih ni mogoče govoriti, le občutiti jih je treba, so izšle že v drugi izdaji; ena najlepših Cankarjevih knjig, njegova labudja pesem.

Druga knjiga je »Moje življenje«, za »Podobami iz sanj«, (če izvzamemo eno črtico), ena prvih knjig po svoji lepoti jezika in globokega občutja. Svojo detinsko dobo opisuje tu, najoddaljenejše strune njegove mladosti slišimo zveneti, prisrčna ljubezen do njegove matere je dobila nedoseglivega izraza, njegove živalice, ki so naredile žalostno smrt od človeške roke, se nam smilijo. Pričbuujemo zadnjo črtico te knjige »Tuje življenje«; ta črtica je ogromen in bolesten vzrok obtožbe proti človeku, ki igraje, kot za nič sega s svojo umazano in krvavo roko v življenje in svobodo bližnjega in mu jo trga samovoljno — ne samo živali, ampak tudi sočloveku.

Tretja knjiga je »Mimo življenja«, ki obsega trinajst črtic, ki so bile že natisnjene in škoda za knjigo, ker ne stoji v isti višini z ostalima dvema. Večina črtic je še iz nezrele Cankarjeve dobe, in četudi je par dobrih vmes, te knjige še ne opravičujejo, da bi morala iziti. F. B.

Tuje življenje.

To je pravica! Glorija!

... Najprej smo imeli lisjaka, plemenito žival, samosvojo, zakrknjeno vase in v spomin na svobodo. Polakomili smo se njegove židane dlake in smo ga ubili brez milosti. Dvajsetkrat je planil pod kolom, predno se je zgrudil molče, brezmejno sovrastvo v steklenih, rumenih očeh.

Koj za njim je šel v smrt gosposki, slokonogi Žaba. Obsedili smo ga samo zategadelj, ker se mu je bil krog nežnega smrčka nabral lišaj. Ne zavrtil, ne zalajal ni; plesoč je nastopil svojo zadnjo pot.

Njegov brat, moj črni Firbec, me je prosil sam. Trikrat se je vzdignil, da bi prišel do kolena, trikrat je padel. Nazadnje je položil gobec v pesek ter me gledal s

svetlimi očmi, dolgo in udano: »Daj... saj vidiš, kako je!« Moj črni Firbec!

Belokrili, čopasti kakaduj se je branil do zadnjega. Pobesnel je v obupu, sekal z jeklenim kljunom, kričal do nebes v jeziku, svoje malajske domovine. Zadavili smo ga ker se nam je zdelo primerno, da bi nabasana vreča njegova zaljšala steno nad ogledalom.

Prokletstvo je nad človekom. Kadar keli poseže samovoljno v življenje, ki ni njegovo, mu je hudodelska roka do komolca krvava. Pokriža se in s Kajnovim znamenjem na čelu moli Boga, ki ga je bil ustvaril po svoji podobi.

Še zdaj vidim sinje, mirne, porcelanaste oči mlade sove. Gledala je iz brezda-

nje globočine, iz vesoljne tišine, iz krajev, kjer so matere. Dvoje sovičev so ji bili ugrabili iz gnezda. Koj prvo noč je bil prišel oče pogledat, kako je otrokoma. Da bi se ne bil oglasil! Napadli smo ga ter ga sramotno premagali. Ni se dal nabasati za olupšavo knjižnice, ker se mu je bilo v strašnem boju perje vse razcefralo in razdrapalo in je bil tudi krog kljuna razbit in krvav. Drugo noč je prišla mati. Zaloputnili smo okno, pokrili jo s težko plahto; metala se je divje, dokler se ni zadušila. Od obeh otrok je bil eden bolj slabotnega telesa in nežne čudi. Umril je kmalu; zdi se mi, da zaradi bridkosti, ki je ni mogel do-povedati nikomur. Zdaj stojita mati in sin, drugoma na gladko polirani veji ter strmita s topimi očmi od stekla.

Sinjecki mladi junak, svojega roda poslednji, je izginil brez sledu, pobegnil čudežno iz zaprte in zadelane kajbe.

Vzdramil sem se ponoči, planil trepetaje kvišku, kakor da je bil kdo s čisto človeškim, hudodelskim glasom vzkriknil pod oknom, oznanil s smehom in jokom svojo strahovito slavo.

»Hej — joj — joj — joj!«

Vso noč, da je sekalo in bičalo do samih zvezd.

Zjutraj je ležala v prahu grlica, iz svoje gosposke kletke siloma ugrabljena;

ležala je tam, kakor za nalašč in v zasmeh pred prag položena, razcefrana in razmesarjena, oči izključane, ena sama kepa krvi in perja. Sladka grlica, od zore do mraka zaljubljena, brez nehanja pohotno gruleča, človeku družica vsa po njegovi podobi ustvarjena.

Imeli smo golobčka, nežno, čisto belo, miloko stvarco. Zobal je z dlani, nosil je košat rep, v kolobarju srčeč, vozil se je po dvorišču nečimerno, sam vase zamaknjen.

»Hej — joj — joj — joj!«

Zjutraj je ležal golobček v prahu, sam sebi nič več podoben, krvav, razkekan in povaljan.

V vežo je hodil v goste mlad ščinkovec. Približal se je bil človeku, tretjo noč je bil smrti deležen. Ubogo pisan perjiče je bilo razsuto pred prag, za pismo in znamenje.

Smrt je položila svojo roko na hišo, na splašena srca. S silnimi perutmi je plahutala mimo oken vsako noč.

»Hej — joj — joj — joj!«

Kdo pride zdaj na vrsto? Kdo ima oči še neizključane?

To je pravica, človek, kakor si jo bil sam ustanovil!

Iz Grudnove knjige „Primorske pesmi“.

Tramontana

Od Gradeža je pala tramontana — visoko vali brizgajo čez krove; nebo je črno, med bliski grom rjove... in tako daleč še je do pristana.

»Pomagaj nam, Marija iz Barbana!« ko ribič vse preklel je, k nji mu plove pogled in vzdih, da reši jih pod krove domačih hiš od Barkovlj do Sesljana.

Neurje jenja; morje se poleže; ne najde ribič svesle, ne krmila, na jambor spleza, da vrvi poveže.

In ko čez Kras, kjer toča vse pobila, v Vipavo se spusté neurne mreže, smehljaje Furlanija dvigne krila...

Elegija.

Otožna Istra, žalostno Primorje in Kras nad morjem — vse od bede vpije: kje, gospodar, si revne domačije, kam del si plug, da kamen v prst preorje?

Čez vse spustila žalost svoj zastor je od groze, ki po naših dušah rije: tod mati roke proti nebu vije in otrok nima niti suhe skorje.

Čemu vsa žalost nema, bolni vzdih, kaj nam bo vzkliko iz solzá potokov, da še trpimo bedni, mrki, tihi?

Prelj se, žalost, v pesem zlatih zvokov, razpnite se, hlepečih zarij dihi, čez vso to zemljo, preko vseh obokov!

Književnost in umetnost.

Čika Jova — Gradnik: Kalamandarija. Nekoč sem zapisal, da je naše mladinsko slovstvo silno ubogo in da imamo le malo del, o katerih bi lahko trdili, da so prvovrstna. Tedaj so mi to zamerili vsi prizadeti. Dobil sem celo pisma, ki so se trkala na prsi svojega dolgoletnega delovanja na polju mladinskega slovstva, iskala so slovničnih pogrškov v mojih kritikah in svetovala, naj pokažem sam, kaj znam. Svoje trditve tudi danes ne umaknem; glavni vzrok, da nimamo dobrega mladinskega slovstva, je ta, ko se naši dobri leposlovci niso spustili na to polje, na katerem so delali sami diletanti, z dobrim namenom sicer, a s premajhnim pesniškim talentom, z odtujenostjo od otroka in z nepoznanjem otroške narodne pesmi. Gledali so iz sveta v otroka in ne iz otroka v svet. Kadar se je pri nas resen pesnik spravil na to delo, smo se ga razveselili po vsi pravici. Primeroma imamo v Fr. Levstiku in v Otonu Župančiču, dalje v Vidi Jerajevi in Milčinskemu, deloma tudi še v temu in onemu. Pisati za mladino ni igranje, ampak resno delo, za katerega tudi ni vsak sposoben. Posebna stran človeških zmožnosti je ustvarjena zato, da se poglubi v otroka, prelije se v njegovo čustvovanje, se prilasti njegovega preprostega izražanja in govori, izprašuje, si razlaga in se čudi. — Srbski pesnik Čika Jova Zmaj je mladinski pesnik prve vrste. Tudi tam, kjer motiv ni tako zelo zanimiv, mu je izraz tak, da mu bo otrok sledil. Njegove pesmi so golo zlatò otroške notranjosti in ni mu kaj pristaviti, treba je samo, da ga damo našim otrokom; zato smo podali na drugem mestu par primer za otroke in odrastle; vživali bodo oboji. Božični dar, ki ga je podal Alojzij Gradnik s tem lepim prevodom naši deci, je tem dražji, ker zblizuje otroke dveh bratskih plemen. On pravi v uvodu: »Videl sem jo (knjižico) v rokah dece naših bratov in sem mislil, da kar imajo oni, mora biti zdaj vse tudi vaše, ker samo tako boste tudi kot mladeniči in možje s svojimi brati hoteli in ljubili samo eno. France Bevč.

Božične priloge političnih listov ki so v navadi, so tu pa tam toliko lepe in zanimive tudi z leposlovnega stališča, da ni prav, če jih ne omenjamo. Božično prilogo »Edinosti« od 1920. smemo šteti med najboljše priloge te vrste s prispevki naših prvih pisateljev, Župančičevi dve pesmi (Begunka pri zibel, Goriškim izgnancem), Vojslava Moleta »Sibirski grobovi« in tri pesmi Iga Grudna (Nabrežinke, Trgatev v nabrežinskem bregu, Kriški ribiči) so povzete iz pesniških zbirk »V zarje Vidove«, »Tristia ex Siberia« in »Primorske pesmi«, a so dobrodošle, zakaj koliko ljudi je,

ki morejo dobiti te zbirke v roke? Pregljev »Moj prvi svet« (tu prvič natisnjeno) je tako lep, da je škoda, da bi se izgubil; tudi Meškovi »Zapiski iz velikih dni« in Marije Kmetove »Pismo« nam so dragocen pozdrav. Zelo dobrodošel je Resov članek »Naša književnost in umetnost 1920.« Zelo pregleden, vsakemu izobražencu dobrodošel. — »Slovenec« je prinesel v božični prilogi te-je izvirne članke in pesmi: Silvin Sardenko: Deseti brat in sveti večer. (Pesem.) — Cvetko Golar: Božična pot. (Črtica.) — Cvetko Golar: Pastirci. (Pesem.) — Silvin Sardenko: Pridi v šumo svetonočno. (Črtica.) — R. Peterlin Petruška: Božična uspavanka. (Pesem.) — Rad. Peterlin Petruška: Pot v Betlehem. (Pesem.) — Nova založba. — Fr. K.: Ljudski oder. — Prevodi so bili objavljeni tilde: Yoette Prost: Mali Ned. — Oscar Wilde: Sebični orjak. — Vaclav Kosmak: Sveti večer.

Vesti.

† **Profesor Anton Kržič.** Profesor Anton Kržič je umrl, eden najtišjih mož v svojem delu, najstarejši prijatelj naše mladine. Malokdo izmed nas je, ki bi ne bil nevede prejel daru iz njegovih rok, ki bi ne bil bral »Vrtca« ali »Angelčka«. Neizmerno bogastvo se je nabralo v teku časa v letnikih obeh listov, urejvanih strogo v duhu krščanske vzgoje. Kolikšna je nravna, narodna in splošna korist, ki jo je naša mladina črpala iz njih, ni mogoče dognati. Kar je bila »Mohorjeva družba« za naše odrasle ljudi, to je bil »Vrtec« do predzadnjega časa za našo mladino. Skozi dolgo vrsto let, ko je urejeval »Vrtec«, je zbral krog sebe toliko čitajoče in sotrudniške mladine, da ni hiše, ki bi ga ne poznala in skoro ni slovenskega pisatelja, ki bi ne bil v svoji mladosti sramežljivo poslal dobremu gospodu pesmico ali črtico; ta je rad ustregel, priobčil in tako dal pobudo za naprej. Če ga je obiskal, se je rad pomenil z njim, dal mu par kronic — bogastvo za dijaka — in še lepe nauke za v bodoče. Tiste čase je »Vrtec« vzgajal naše leposlovce, bil jim je prvo in edino zatočišče, nekoliko na škodo resnemu mladinskemu slovstvu sicer, toda si je pridobil po drugi strani svoj resni pomen. — Bil je rojen l. 1846. na Rakitni, l. 1876. je postal katehet na uršulinskih zavodih v Ljubljani, l. 1891. pa profesor verskega pouka na moškem učiteljskišču v Ljubljani, kjer je ostal do vpokojitve. Umrl je dne 3. dec. l. l. Pisal je tudi povesti za Mohorjevo družbo, za učiteljska je napisal »Katehetiko«.

Profesor M. Pleteršnik je obhajal dne 3. dec. l. l. v Ljubljani svojo osemdesetletnico. Ta mož, ki je med nami silno malo znan, nam je napisal predragoceno knjigo »Slovensko nemški slovar«,

ogromno delo, za katero je bilo potreba skoro celo življenje pridnega in vztrajnega dela, da nam je podal to veliko besedno zakladnico. Malo je narodov, ki bi se mogli ponašati s takim delom; ponosni smemo biti nanj in na moža, ki nam ga je ustvaril.

Drobiž.

CANKARJEV ZAPISNIK IZ DIJAŠKIH LET.

— Kot študent 6. ali 7. razreda ljubljanske realke je stanoval Iv. Cankar skupaj z nekim mojim poznejšim znancem; če se ne motim, je bilo to v Križevniški ulici. Pri odhodu s stanovanja je oddal Cankar razne papirje gospodnji, da jih sežge. Moj znanec je iz radovednosti — ker je vedel, da Cankar piše — pregledaval te zapiske in shranil droben žepni zapisnik, ki ga je izročil pozneje meni. Ta mi je pa na neznan način izginil z nekaterimi drugimi stvarmi ob neki selitvi.

Kolkor se morem spominjati, sem našel v tem zapisniku mnogo citatov iz Shakespearea in nekaj prevedenih prizorov iz teh dram. Našel sem tudi nekako črtico o materi in — če se prav spominjam — neko pesem z orientalskim motivom. Toliko vem, da sem se pozneje pri čitanju »Erotike« in »Vinjet« spomnil, da sem eno ali dve podobni misli že čital v onem zapisniku.

V spominu pa mi je ostala parodija Prešernovega soneta »Memento mori!«, ki ga je Cankar tako-le zaokrožil:

Spominjaj se šole!

Dolgost učenja našega je kratka,
Kaj znancev že zasula je lopata!
Odprta noč in dan so dvojkam vrata,
al' dneva ne pove nobena pratka.

Pred dvojko ne obvarje koža gladka,
od nje nas ne odkup'jo kupi zlata,
ne odpodi od nas veselja tata
gostilne hrup, ne cigaretko sladka.

Naj zmisli, kdor zaljubljen je v dekleta
in od gostilne do gostilne leta,
da dvojkam žetev vsak dan bolj dozori.

Znabití, da 'kdor zdaj vesel prepeva,
z obrazom kislim nam pred koncem dneva
na glas trobental bo: »Memento sholi!«

V zapisniku, pisanem z drobno, nežno pisavo, je bilo še več zanimivosti, ki se jih danes ne spominjam več.

Fr. Ločniškar.

Narodno blago.

Narodne pesmi, narodne pripovedke in pravljice ter prislovice, so veliko bogastvo, ki se je nabralo tekom let in stoletij med našim narodom, vzrastlo iz žive prirode same in je priča bogatega in plemenitega čustva našega naroda; narodno blago nam kaže narodovo dušo in narodov obraz. Mnogo narodnega blaga smo že nabrali, mnogo je že natisnjenega; toda med narodom je skritega še silno veliko tega, a izginilo bo za vedno, ko ta rod izumrú. Posebno pri nas je nevarnost, da se izgubi marsikaj, ko smo zaprti proti onemu znanstvenemu svetu, ki se zato zanima in se s tem bavi. — Naša dolžnost je, da rešimo, kar se da rešiti. Nabirajmo! Da se stvari otmejo pozabnosti in dobro ohranijo, je naš list otvoril ta kotiček. Te pesmi in naslednje nam je dal na razpolago g. župnik Filipič v Grgarju; če bo le mogoče, bomo na koncu prinesli tudi napeve.

Od pobožnega starčka.

(Podmelška.)

Bela glava, siya brada,
tizga ima Jezus rad.

Čakaj, čakaj bela smrt,
da se pripravi stari mož!

Starček vzame palčico
in gre v svoje poljice.

Prišel je na sred polja,
pokleknil je na zemljičo.

Hvalil je Gospod Boga
za to prijetno frugico.

Še bolj je prosil za naprej,
deb' blo še boljše ko sedej.

Starček vzame palčico,
gre v svojo hišico.

Sedel je za mizico,
sklical skup družinico.

Jaz vam povem te tri reči,
jaz vam povem te tri reči!

Ta prva reč je bla letá:

Ljubite svojga bližnika!

Ta druga reč je bla letá:

ljubite svoje stariše!

Ta tretja reč je bla letá:

ljubite svojga Stvarnika!

Starček vzame palčico,
gre v svojo sobico.

Dol je legu in umru,
dušo zroču je Bogu.

So prišli angelci z nebes,
so nesli dušo iz teles.

10/2
 (2) 10/2 10/2 10/2 10/2
 10/2 10/2 10/2 10/2
 - 10/2 - 10/2 - 10/2

Vsebina prve številke:

LEPOSLOVNI ČLANKI:

- Vampir. Povest. Spisal dr. Fr. Detela. (Dalje.)
 Pismo. Napisal dr. Ivo Šorli.
 »Soča voda je šumela...« Odlo-
 mek iz povesti goriške preteklosti. Spi-
 sal dr. Joža Lovrenčič. (Dalje.)
 Tolminska balada. Spisal dr. Ivo
 Pregelj.
 Lovna moža. Spisal Milan Pugelj.

POUČNI ČLANKI:

- Dr. Anton Mahnič. Spisal Venceslav
 Belé.

PESMI.

- Pod sneženo burjo. (Radivoj Pe-
 terlin Petruška.)
 Naše goré. (Franc Ločniškar.)
 Skoziodprto okno... (Miran Jarc)
 Prinas. (Peter Butkovič.)
 Kodriplavi... (Zmaj Jova Jovanovič
 — Alojzij Gradnik.)

PESNITVE:

- Detinsko blagovestje. Legenda,
 Spisal Venceslav Belé. (Dalje.)

ZA NAŠE MALČKE:

- Molitve naše male Dane, Opo-
 min materi, Uspavanka. (Čika
 Jova — Gradnik.) Anka nese tor-
 to. (France Bevk.)

IZ NAŠE KNJIŽEVNOSTI.

- Novejše Cankarjeve knjige. (F. B.) Tuje
 življenje. (Ivan Cankar.) Iz Grudnove
 knjige »Primorske pesmi«: Tramon-
 na, Elegija.

TO IN ONO.

- Književnost in umetnost: Čika
 Jova — Gradnik: Kalamandarija, (Fran-
 ce Bevk), Božične priloge.
 Vesti: † Profesor Anton Kržič, Profesor
 M. Pleteršnik.
 Drobiž: Cankarjev zapisnik iz dijaških
 let.
 Narodno blago. Narodne pesmi. Od
 pobožnega starčka. (Podmelška.)
 SLIKE: Dr. Anton Mahnič, Anka nese
 torto.

MLADIKA izhaja dne 15. in 30. vsakega meseca. Izdaja jo Katoliško Tiskovno Društvo v Gorici. Stane na leto 16 L, pol leta 8 L, četrletno 4 L. Denar se pošlje naprej. Posamezne številke po 1 L. Tiska jo Narodna Tiskarna v Gorici. — Odgovorni urednik je Anton Sfiligoj.

Listnica uredništva. Z nanovo ureje-
 nim listom stopamo pred vas. Ni vse tako,
 kot bi želeli, da bi bilo, toda uredništvo je
 na tesno odmerjenem prostoru storilo vse,
 da bi podali kolikor več zanimivega gra-
 diva za vse sloje in v lepi obliki. Ta ali
 oni bo dejal, da je list pisan in urejevan
 previsoko in da ne seže do ljudskih plasti.
 Res pa je, da je naše ljudstvo v težkih
 preizkušnjah zadnjih let in v boju dozo-
 relu, da prebavi mnogo več kot je preba-
 vil nekdanj, in da je prva naša naloga, da
 mu kažemo pot navzgor. Drugo je tudi,
 da je pol naših naročnikov med intelligen-
 co, ki je ostala odtrgana od ostalih slo-
 venskih leposlovnih revij in je tedaj nave-
 zana na nas, naša naloga pa je, da ji damo
 nekaj duševne hrane in da jo književno in
 kulturno informiramo. Naša naloga tedaj
 nikakor ni lahka, streči na obe strani, skr-
 beti za tako pisano mnogovrstnost, da bo
 vsak naročnik našel v listu vsaj eno ali
 drugo zanimivost in se ustavil z zadovolj-

stvom ob nji. Zato imamo leposlovje, ki
 nosi v zlati lupino skrito jedro večnih res-
 nic, zato bomo gojili poljudno znanstvo,
 priobčevali različni drobiž, za to smo vpe-
 ljali tudi smešnice, uganke, itd. Skušali bomo
 vpeljati tudi šah, ki ga noben slovenskih lis-
 tov ne prinaša več, tudi na ženski svet se
 bomo spomnili, da ne omenimo lepih
 slik in umetniških prilog, ki jih imamo v
 načrtu. Tudi vse zanimive pojave v ro-
 manski literaturi, posebno one, ki se na-
 našajo na nas, bomo zapisovali in seznan-
 jali naše ljudstvo z njimi. — Ne bo vsem
 vse po volji, tudi nam ni vse po volji in
 marsikaj bi si hoteli lepše in drugače, če
 bi bilo mogoče; sprejememo radi vsak do-
 ber nasvet, ki ga nam kdo pošlje. Sicer
 pa: »Mladika« bo v prvi vrsti taka, ka-
 koršni bodo njegovi sotrudniki. H koncu
 omenjamo še, da imamo še celo vrsto do-
 brih rokopisov, ki še niso mogli priti na
 vrsto, tako da se ne bojimo, da ne bo mo-
 gel list ostati na isti višini.

Listnica uprave. Započeli smo s težko nalogo: izdajati list v drugi opremi, na lepšem papirju in vsakih štirinajst dni. Kdor pozna današnje težkoče pri izdajanju listov, pomanjkanje in silno draginjo materiala, bo priznal, da je naloga, ki smo si jo dali, izpeljiva le, če bomo zapostavili vse moči izdajatelji in naša javnost, ki nas lahko podpre s tem, da najmanj podvoji število vnaprej plačujočih naročnikov od lanskega leta. Da je tak list danes zelo velikega pomena se ne smemo zavedati samo v besedi, to zavest moramo podpreti tudi dejansko v tem, da ga širimo med našo inteligenco in med preprostim ljudstvom. Pojdite od človeka do človeka, pokažite jim prvo številko in agitirajte! List stane na leto (24 števil) 16 L, kar ni mnogo; kdor ne premore, lahko pošlje tudi naročnino le za pol, ali za četrt leta. To številko smo poslali tudi vsem lanskim naročnikom, ker ji je priloženo kazalo za lanski letnik; kdor lista ne naroči, naj ga blagovoli vrniti, da bomo lahko ž njim postregli novim naročnikom, ki se dan za dnem že pridno oglašajo. Z drugo številko bomo ustavili list vsem onim, ki ne bodo obnovili naročnine. — Glede »Bogoljuba« to-le: Priskrbeli ga bomo; kdor ga želi imeti, naj pošlje do 2. februarja 4 L za celo leto (in ne 3 L kot je bilo enkrat po pomoti objavljeno) na Kat. Tisk. Društvo v Gorici, Gosposka ulica 2. Istotako naj tudi naročniki »Mladike« pošljejo denar pravočasno, še pred koncem meseca.

Dogodki v podobi.

VENIZELOS

je bivši grški ministerski predsednik, ki je zastavil več svoj vpliv in vse svoje moči, da je povečal grško državo skoraj brez

Goriška zveza gospodarskih zadrug in društev v Gorici

registrovana zadruga z omejeno zavezo

**v Gorici, Corso Verdi 32,
I. nadstr.,**

**praduje vsak delavnik od 8. do 14;
stranke se sprejemajo le do poldneva.**

Novoporočenci! Begunci!

Oglejte si obnovljeno zalogo ravnokar došlega različnega pohištva pri

ANTON BREŠČAKU

GORICA - Via CARDUCCI - GORICA

Andrej Mavrič, krojač in trgovec v Gorici, Gosposka ulica 11 (Via Carducci), se najtopleje priporoča slav. občinstvu v mestu in na deželi, posebno pa preč. duhovščini, za obila naročila, katere izvršuje točno in po znižanih cenah.

Rnjigarna Kat. Tisk. Društva priporoča

veliko izbero najnovejših slovenskih leposlovnih in molitvenih knjig.

Zaloga rožnih vencev, svetinj, nabožnih podob, ter podobic.

Pisarniške potrebščine.

Izvršijo se po naročilu naročila knjig iz Dunaja in Nemčije.

krvavih žrtev za polovico. Ko je vgriznila opica rajnega grškega kralja in s tem prekopicnila državo nevede v drugo smer, je grški narod z glasovnico v roki spodil Venizelosa in njegove pristaše, poklical pa je Nemcem prijaznega kralja Konstantina na prestol. Kaj bo, če radi tega zavezniki odpovedó državi vso pomoč, tega Grki sami ne vedó,

KRALJ KONŠTANTIN.

GABRIELE D'ANNUNZIO.

Slika nam predstavlja Gabriela d'Annuncija, ki govori z balkona svoje palače na Reki navduševalen govor na množico in na vojake. Tedaj je bil na višku svoje

moči in slave, cel svet je strmel nad njegovimi predrznostmi. Hotel je ustrahovati svoje nasprotnike, norčeval se je iz pravice in iz vsega, besede: »Reka ali smrt«, so njegovi pristaši nalepili na vse vogale poleg njegovega malajskega klica: »Eja, eja, eja, alala!« Italija je pristala na to, da postane Reka svobodna država, d'Annunzio pa se je protivil. Šlo je za dvojce: Ali zмага d'Annunzio in stopi Italija kot šibka verolomnica preg svet, ali pa bo stari Giolitti pohrustal ta trdi oreh, ki mu ga je nudil prenapeti pesnik. Zgodilo se je drugo, Giolitti je imel dovolj trde zobe, nameriti je dal topove na Reko, tega pa d'Annunzio ni pričakoval. Vdal se je z besedami: »Za Italijo ni vredno umreti«, tako kot je dejal lisjak: »Grozdje je prekislo,« ker je bilo previsoko. Komaj danes se je mož umaknil z Reke in baje odpotoval v Benetke. Tako je slavni junak dokaj neslavno končal.

GIOVANNI GIOLITTI.

Ta mož je star italijanski diplomat, ki rad vodi mirovno, a zvito politiko. Znano je, da je l. 1915. on svaril Italijo pred vojno, zato se cel medvojni čas ni vdeleževal političnega življenja. Zdaj šele, ko so različni možje zvečili jadransko vprašanje kot kožuho in mu niso mogli do živga, so se obrnili do Giolittija, kateri je počakal pravega trenutka in glejte — ja-

dransko vprašanje je rešeno — na kak način, to sami dobro veste. Da bi mož ne bil imperijalist, nato nitj misliti ne smemo. Rešitev jadranskega vprašanja je napeljala tudi k rešitvi reškega vprašanja. Kako se je to razvozlalo, vemo že iz notice o d'Annunziju. Z vprašanjem Reke je zaščetalo vlado tudi vprašanje naših fašistov, ki se niso izkazali za patrijote. Vsa ta stvar pa je tako zakulisna, da ji ne moremo preveč zaupati.

Uganke.

1. Stolp.

a a a a c	Ni raca, niti kokoš.
c č č č e	Vas blizu Tolmina.
e e e e e	Če jo imamo, nas jači.
e e e e e	Zajčja smrt.
e g g j k	Z njo svetiš.
k k l l l	Pesnik sorškega polja.
l l m m m	Od zrnja gredó v blazine.
n o o o o	Tako rekó otroci mačku.
o p p r s	Če si vesel, ti zveni.
s s s s u	...te išče, um ti je dan.
v v v v ž	Del pluga.

Iz črk, ki jih vidiš v stolpu, sestavi besede. Po sredi navzdol boš bral dve besedi, ki bi se jih moral zavedati vsakdo izmed nas.

2. Kvadratna skakalnica.

gi				mor
	pri	je	ši	
	ven	V	Slo	
	re	skih	slo	
tev				cev.

Sestavi te zloge v besede in v stavek, da dobiš iz njih zmisel, ki naj ti bo danes posebno na srcu!

3. Skrivnostni napis.

Šir i Inbe Rim Ladi Ko!

Razreši ta napis in delaj tako.

Razpis nagrade!

Kdor razreši vse tri uganke in pošlje pravilno rešitev do 5. februarja našemu uredništvu in bo izžreban, dobi v dar lepo knjigo: **Izidor Cankar, Obiski (broš.)**. Ime onega, ki bo imel toliko sreče, bo objavljeno v tretji številki.

Ugankarjem: Pošljite nam kaj ugank!

Kratkočasnice.

LAŽ IN VEČ KOT LAŽ.

»Če kriknem v svojem vinogradu, se ponovi odmev nad šestdesetkrat.«

»To ni nič. Jaz zakličem zvečer predno grem v posteljo skozi okno v moj gozd: Vstani, sedem ura je! Zjutraj šele, pa mi cdgovori odmev iz gozda: Vstani, sedem ura je! in se zbudim ter vstanem.«

OČETOVO SVARILO.

Oče je karal svojega sina, ki je vse noči zapravljaj čas in zdravje rekoč:

»Ti krajšaj svoje dneve, nesrečnež!«

»Vem,« je dejal sin, »da krajšam dneve, a zato daljšam noči.«

JANEZ OSTANE JANEZ.

Janez je imel dva para čevljev. En par je bil črn, drug pa rjav. Nekega dne pa se je pomotil in je obul čevlje tako, da je imel na eni nogi črn, na drugi pa rjav čevlj.

Njegov gospodar, ki je bil strog, nalezti nanj: »Kaj to pomeni? Ali nimaš drugega para čevljev?«

Janez je odgovoril ponižno: »Imam, gospod, toda tisti par je ravno tak kot ta.«

ČE JE POŠTEN . . .

Sodnik: Ali ste vlom izvršili sami, ali Vam je kdo pomagal?

Vlomilec. Popolnoma sam, gospod sodnik. Če bi koga vzel s seboj, kdo mi more danes jamčiti, če je pošten ali ne . . .

JUBILEJ.

»Dober dan! Če imaš čas, pojdiva na liter vina!«

»Prav rad! Kaj pa slaviš danes, da si tako vesel?«

»Danes praznujem obletnico, odkar čakam na povišanje plače in drugo obletnico, odkar sem brez stanovanja.«

RIBNIŠKA.

Dva Ribničana sta delala v kamenolomu; eden izmed njih je padel v precej globoko jamo, drugi pa se je nagnil čez rob in zaklical:

»Joj, ali si se popolnoma ubil? Odgovori mi, če si mrtev!«

Drugi se oglasi na dnu jame in pravi:

»Ne, mrtev nisem, zdi se mi pa, da mi je vzelo besedo.«

Skrivalnica.

KJE STA KOLESARJA?

Na planine vodi cesta,
po nji kolesarja gresta,
a naenkrat — že sta skrita —
pa povej mi, kje tičita?

Satira.

ZVEZA NARODOV.

(K sliki spodaj.)

Lev postal je krotek,
jagnje ž njim igra se,
zvezo sta sklenila
na vse večne čase.

Ali, jagnje belo,
lev močan je, zvit:
ti zato si celo,
ker je ovce sit.

Nove knjige.

Nova založba v Ljubljani je izdala zadnje dni:

VOJESLAV MOLE: *Tristia ex Siberia.* (Zalostne pesmi iz Sibirije), v krasni opremi, na 144 straneh. Knjiga, h kateri se še povrnemo, je drago obnovevanje spomina za vse one, ki so bili v sibirskem ujetništvu in so isto pretrpeli in občutili kot pesnik.

IZIDOR CANKAR: *Obiski.* Ta knjiga je po svoji opremi ena najlepših, kar jih je zadnje čase izšlo in edina svoje vrste v našem slovstvu. Prinaša obiske pri dvanajstih slovenskih umetnikih (s slikami) in odkriva pogled v njih mišljenje in umetniško snavljanje.

IVAN CANKAR: *Podobe iz sanj.* — 168 strani. To je druga izdaja te lepe, rekel bi najlepše Cankarjeve knjige, njegovega labudjega speva, ki nas živo spominja na dni grozote.

Listi.

Dom in svet ima v svoji 9—10. številki sledečo vsebino: Joža Lovrenčič: *Motiv iz Srema, Slepec z otrokom, Sanje iz l. 1914., Roža Marija* (Pesmi.) — Anton Vodnik: *Kako me gane vijoline plač...*, *Večerni romariji, Da me ne ljubi nihče, vem gotovo...*, *Revna deklica moli* (Pesmi.) — Anton Podbevšek: *Črna lilija* (Pesem.) — Vojeslav Molé: *Peter Sič* (Roman v oktavah.) — Stanko Majcen: *Dediči nebeškega kraljestva*, drama. — Ivo Pregelj: *Plebanus Joannes*, roman. — Fr. Jaklič: *Nevesta s Korinja*, povest. — Narte Velikonja: *Tri gracije*, novela. — Dr. Iso Cankar: *Giulio Quaglia*, razprava. — Iv. Vrhevnik: *Ozadje Prešernove »Šmarne gore«*. — Slovstvo. — Umetnost. — Zadnji dve številki pred Božičem še nista izšli.

Jedranka Glasilo zavednega ženstva, izhaja v Trstu 1. vsakega meseca. Odgov. urednica Marica Stepančičeva. Leto I., številka 1.

Več poročil o novih knjigah in listih je moralo radi pomanjkanja prostora to pot izostati. Založniki in uredništva naj nam oprosté!

PODRUŽNICA
Ljubljanske Kreditne Banke v Gorici,
 Corso Verdi „Trgovski Dom.“

**Obrestuje vloge na knjižice po 4 0/0. Na daljšo odpoved
 vezane vloge po dogovoru.**

**Nakup in prodaja vsakovrstnega tujega denarja. Nakazila
 v Jugoslávijo in inozemstvo po dnevnem kurzu. Izvršuje vse v
 bančno stroko spadajoče posle najkulantnejše.**

**Uradne ure za občinstvo 8 1/2 — 12 in od 3 — 5. Ob sobotah popoldne
 ob nedeljah in praznikih se ne uraduje.**

„Centralna posojilnica“ — Gorica
 Corso Verdi 32, I. nadstr.

**posluje redno vsak dan od 8. do 12. in od 3. do 5. ure pop.
 ob sobotah popoldne, ob nedeljah in praznikih je urad zaprt.**

M. Krainer

VELIKA ZALOGA MANUFAKTURNEGA BLAGA
 Na drobno ○ Na debelo.
 GORICA, VIA RASTELLO 34—37.

**Volneno in bombažasto sukno
 za moške in ženske.**

Velika izbira perila, šifona, razno-
 vrstnega platna za rjuhe,
 brisač vsake vrste, serviet, belih in
 barvanih namiznih prtov
 vsake velikosti, žepnih robcev, vol-
 nenega, bombažastega in sukanega
 blaga za blazine, volnene in
 bombažaste odeje, bele in barvane
 posteljne prevlake, z volno napol-
 njene in s klotom raznih barv,
 volnenim porhatom, zefirjem, eta-
 minom in batistom prevlečene odeje.

**Velika izbira
 potrebščin za krojače
 in šivilje**

Obleke za moške, dame in otroke.
 Bele in barvane moške srajce in
 spodnje hlače.

Sprejemajo se tudi umerjena naro-
 čila oblek in perila za moške, dame
 in otroke.

Veletřca z vinom

BRATA ABUJA GORICA

Via S. Antonio 4 in na Kornu št. 8 (prej Kaučič)

prodajata na debelo

navadna : vipavska, istrska, briska, dalmatinska, furlanska
in italijanska vina ;

fina vina in šampanjce v butilkah, maršalo ;

raznovrstne likerje, kakor : Fernet Branca, Cognac ;

razna žganja (tudi na drobno), Vermouth in špirit.

**z s Čevlji, usnje, čevljarske
s potreščine in orodje ::**

:: :: :: :: se dobe v prodajalni

„Čevljarske zadruga“ iz Mirna

GORICA CORSO VERDI 32 GORICA.

Čevlje izdeluje zadruga tovarna v

MIRNU pri GORICI, kjer se lahko

tudi naroče na malo in veliko. : :

Genki se na željo pošiljajo. ==